

18.5x16.58	1	עמוד 10	מעט מן האור	27/05/2011	27446601-0
21725					

לאור המשפט העברי | הרב בניהו ברנר

האם מותר לערוך ולהשתתף במפקד אוכלוסין?

רק מבן עשרים ומעלה ואילו דוד מנה מבן שלוש עשרה שנה ומעלה.

מדברי הרמב"ן עולות שלוש אפשרויות: א. תמיד ניתן למנות שלא בצורה ישירה. ב. מותר למנות רק לצורך. ג. מותר למנות רק מגיל עשרים. אפשרות ב'-ג' המניין יתקיים שלא בצורה ישירה.

הרב ישראלי (עמוד הימיני י"ג) כותב להלכה: א. כשמונים את כל העם קיימת חובה לעשות זאת באמצעות מחצית השקל על מנת למנוע מגפה. ב. אם מונים חלק מהעם ניתן מדין תורה למנות ללא מחצית השקל. ג. מדברי הנביאים גם כשמונים חלק מהעם צריך לעשות זאת בצורה עקיפה, כך נהג שאול לפני שיצא למלחמה.

במפקד **האוכלוסין** לא מונים את כל העם (חלקו עדיין לא עלה לארץ) ומונים גם אזרחים שאינם יהודים, המניין מתבצע על ידי טפסים והמחשבים סופרים את המניין המדויק, ולכן מסכם הרב ישראלי: **"המפקד נצרך להביא תועלת למדינה מהרבה בחינות ודאי יחשב דבר מצוה..."**

שָׂאוּ אֶת רֵאשׁ כָּל
עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְמַשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית
אֲבֹתֶם

בצורה ישירה, חטאו היה בכך שמנה "שלא לצורך", דוד רצה לשמח את לבו שמלך על עם רב. הוא לא היה לפני מלחמה או משימה אחרת. הסבר נוסף מוסיף הרמב"ן, התורה לא התירה למנות

ספר במדבר פותח בציווי ה' אל משה למנות את ישראל. כיום במדינות רבות כולל מדינת ישראל נהוג לערוך **מפקד** אוכלוסין לצרכים מדיניים, חברתיים וצבאיים. נשאלת השאלה כיצד ניתן לערוך מפקד זה על פי ההלכה. הרמב"ם (תמידין ומוספין ד' ד') פוסק: "אסור למנות ישראל אלא על ידי דבר אחר שנאמר ויפקדם בטלאים". איסור זה אינו מופיע בשולחן ערוך.

האיסור מופיע לראשונה בפרשת כי תשא (שמות ל' י"ב): "כִּי תִשָּׂא אֶת רֵאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפִקְדֵיהֶם וְנָתַנּוּ אִישׁ כַּפֵּר נֶפְשׁוֹ" והתורה מנמקת: "וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בְּפִקְדֵי אֲתֶם". מניין ישיר עלול לגרום למגפה.

דוד המלך מנה את העם ומניין זה גרם למגפה (שמואל ב' כ"ד). הרמב"ן בפרשת כי תשא מסביר שטעותו של דוד הייתה שחשב שהאיסור היה רק בימי משה ולא לדורות ולכן מנה את העם בצורה ישירה, לא על ידי דבר אחר. ואילו בפרשתנו מסביר הרמב"ן שדוד לא מנה את העם